

Teismo praktikos rinkinys

Byla C-831/18 P

Europos Komisija
prieš
RQ

2020 m. birželio 18 d. Teisingumo Teismo (ketvirtoji kolegija) sprendimas

„Apeliacinis skundas – Viešoji tarnyba – Pareigūnai – Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) generalinis direktorius – Imunitetas nuo jurisdikcijos – Sprendimas atšaukti – Asmens nenaudai priimtas aktas – Teisė į gynybą“

- 1. Apeliacinis skundas – Pagrindai – Paprastas pagrindų ir argumentų, pateiktų Bendrajame Teisme, pakartojimas – Nepriimtinumai – Bendrojo Teismo atlikto Sąjungos teisės aiškinimo ar taikymo ginčijimas – Priimtinumai*
(SESV 256 straipsnio 1 dalies antra pastraipa; Teisingumo Teismo statuto 58 straipsnio pirma pastraipa; Teisingumo Teismo procedūros reglamento 168 straipsnio 1 dalies d punktas ir 169 straipsnio 2 dalis)

(žr. 42, 43, 62, 63 punktus)
- 2. Pareigūnų ieškiniai – Asmens nenaudai priimtas aktas – Sąvoka – Sprendimas atšaukti pareigūno ar tarnautojo imunitetą – Įtraukimas*
(Protokolo dėl Europos Sąjungos privilegijų ir imunitetų 11 straipsnio a punktas; Pareigūnų tarnybos nuostatų 90 straipsnio 2 dalis ir 91 straipsnis)

(žr. 44–52 punktus)
- 3. Apeliacinis skundas – Pagrindai – Dėl perteklinio motyvo pateiktas pagrindas – Netinkamas pagrindas – Atmetimas*
(SESV 256 straipsnio 1 dalis; Teisingumo Teismo statuto 58 straipsnio pirma pastraipa)

(žr. 53 punktą)
- 4. Pagrindinės teisės – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija – Teisė į gerą administravimą – Teisė būti išklausytam – Sprendimas atšaukti pareigūno imunitetą – Išankstinės pareigūno apklausos nebuvimas dėl tyrimo slaptumo, kuriuo remiasi nacionalinės institucijos – Leistinumai – Sąlygos – Reikalavimų, susijusių su tyrimo slaptumu, ir reikalavimų, susijusių su teise būti išklausytam, palyginimas*

(Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnio 2 dalies a punktas ir 52 straipsnio 1 dalis)

(žr. 64–82 punktus)

5. *Pareigūnai – Principai – Teisė į gynybą – Pareiga išklausti suinteresuotąjį asmenį prieš priimančią aktą jo nenaudai – Apimtis – Sprendimas atšaukti pareigūno imunitetą – Išankstinės pareigūno apklausos nebuvimas dėl tyrimo slaptumo, kuriuo remiasi nacionalinės institucijos – Leistinumai – Sąlygos – Reikalavimų, susijusių su tyrimo slaptumu, ir reikalavimų, susijusių su teise būti išklaustyti, palyginimas – Sąjungos institucijų pareiga iš nacionalinių institucijų gauti įrodymų, pateisinančių išankstinės apklausos nebuvimą – Lojalus bendradarbiavimo pareiga*
(ESS 4 straipsnio 3 dalis; Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnio 2 dalis)

(žr. 94–102 punktus)

6. *Pareigūnai – Principai – Teisė į gynybą – Pareiga išklausti suinteresuotąjį asmenį prieš priimančią aktą jo nenaudai – Apimtis – Sprendimas atšaukti pareigūno imunitetą – Pareigūno teisės būti išklaustyti pažeidimas – Pasekmės – Atitinkamo sprendimo panaikinimas – Sąlygos – Galimybė, kad, nesant minėto pažeidimo, administracinės procedūros rezultatas būtų kitoks dėl su tarnybos interesu susijusių argumentų*
(Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnio 2 dalis)

(žr. 105–117 punktus)

Santrauka

Sprendimu *Komisija / RQ (C-831/18 P)* Teisingumo Teismas panaikino 2018 m. spalio 24 d. Bendrojo Teismo sprendimą *RQ / Komisija*¹ patenkinti buvusio Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) generalinio direktoriaus RQ ieškinį dėl 2016 m. kovo 2 d. Europos Komisijos sprendimo *C(2016) 1449 final* atšaukti jo imunitetą nuo jurisdikcijos panaikinimo. Teisingumo Teismas grąžino Bendrajam Teismui bylos dalį, dėl kurios šioje proceso stadijoje nebuvo galima priimti galutinio sprendimo.

2012 m. tabako produktų gamintoja pateikė Komisijai skundą, jame buvo išdėstyti rimti įtarimai dėl Komisijos nario sąsajų su pasikėsiniu atlikti korupcinio pobūdžio veiksmus. OLAF, kurios generalinis direktorius tuo metu buvo RQ, pradėjo administracinį tyrimą ir, siekdama surinkti papildomų įrodymų, paprašė liudytojo pasikalbėti telefonu su asmeniu, tariamai susijusiu su įtariamu pasikėsiniu atlikti korupcinio pobūdžio veiksmus. Šis pokalbis telefonu įvyko RQ sutikimu ir jam dalyvaujant, naudojantis mobiliuoju telefonu OLAF patalpose. Kai buvo baigtas šis administracinis tyrimas, Belgijos teismui buvo pateiktas skundas dėl nusikalstamos veikos, kuriame visų pirma nurodytas neteisėtas pokalbių telefonu klausymasis. Kad galėtų nagrinėti šį skundą, kompetentingas Belgijos ikiteisminio tyrimo teisėjas paprašė Komisijos atšaukti RQ imunitetą, siekdamas apklausti jį kaip įtariamąjį. Kadangi Komisija patenkino šį prašymą, RQ pareiškė ieškinį dėl sprendimo atšaukti jo imunitetą nuo jurisdikcijos panaikinimo. Bendrasis

¹ 2018 m. spalio 24 d. Bendrojo Teismo sprendimas *RQ / Komisija* (T-29/17, EU:T:2018:717).

Teismas šį ieškinį patenkino, motyvuodamas tuo, kad Komisija pažeidė RQ teisę būti išklausytam ir kad negalima visiškai paneigti, jog ginčijamo sprendimo turinys galėjo būti kitoks, jei nebūtų šio pažeidimo.

Gavęs Komisijos apeliacinį skundą Teisingumo Teismas pirmiausia patvirtino, kad sprendimas atšaukti pareigūno imunitetą yra asmens nenaudai priimtas aktas, kaip jis suprantamas pagal Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatų 90 straipsnio 2 dalį, dėl kurio galima pareikšti ieškinį Sąjungos teismuose. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pabrėžė, kad panaikinus apsaugą, kuri pareigūnui suteikta Protokolo Nr. 7² 11 straipsnio a punkte numatytu imunitetu nuo jurisdikcijos, sprendimas atšaukti šį imunitetą lemia, kad šiam pareigūnui taikomos, be kita ko, sulaikymo ir patraukimo atsakomybės priemonės, nustatytos valstybių narių bendrojoje teisėje. Tai, kad pareigūnams suteiktos privilegijos ir imunitetas nuo jurisdikcijos suteikiami tik Sąjungos interesais, nekeičia išvados, kad atšaukiant pareigūno imunitetą aiškiai pakeičiama šio pareigūno padėtis, atimant iš jo šį imunitetą, todėl tai yra jo nenaudai priimtas aktas.

Priminęs, kad teisė būti išklausytam įtvirtinta ne tik Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 ir 48 straipsniuose, bet ir jos 41 straipsnyje, Teisingumo Teismas patvirtino, kad prieš priimdama sprendimą atšaukti RQ imunitetą nuo jurisdikcijos Komisija privalėjo jį išklausti, nors šis imunitetas yra skirtas tik Sąjungos interesams apsaugoti. Iš tiesų ši aplinkybė gali apriboti argumentus, kuriais atitinkamas pareigūnas gali pagrįstai ginčyti savo imuniteto atšaukimą, tačiau ji negali pateisinti visiško šio pareigūno neišklausymo prieš panaikinant jo imunitetą.

Dėl Chartijoje įtvirtintų teisių, kaip antai teisės būti išklausytam, galimų apribojimų Teisingumo Teismas priminė, kad pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį reikalaujama, kad bet koks apribojimas būtų numatytas įstatymo ir nekeistų nagrinėjamos pagrindinės teisės esmės. Be to, pagal šią nuostatą reikalaujama, kad, laikantis proporcingumo principo, apribojimas turi būti būtinas ir tikrai atitikti Sąjungos pripažintus bendrojo intereso tikslus.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pabrėžė, kad net jei tokiu atveju, kaip RQ, apklausos prieš priimant sprendimą atšaukti jo imunitetą nebuvimas galėtų būti pateisinamas Belgijos baudžiamojo proceso kodekse numatytu tyrimo slaptumu, toks pateisinimas vis dėlto turi būti taikomas tik išimtiniais atvejais. Iš tiesų negalima preziumuoti, kad bet koks baudžiamasis tyrimas visada susijęs su atitinkamų asmenų mėginimų nuslėpti įrodymus ir informaciją arba sukčiavimu pagrįstų jų tarpusavio konsultacijų rizika, pateisinančia jų neinformavimą iš anksto apie jų atžvilgiu atliekamą tyrimą. Darytina išvada, kad Bendrasis Teismas teisingai nusprendė, jog prieš nusprenddama, kad egzistuoja išimtinis atvejis, pateisinant RQ imuniteto atšaukimą jo prieš tai neišklausius, Komisija, laikydama si lojalus bendradarbiavimo su atitinkamomis nacionalinėmis institucijomis principo, turėjo imtis priemonių, kiek įmanoma, leidžiančių paisyti šio asmens teisės būti išklausytam, kartu nepakenkiant interesams, kuriuos siekiama apsaugoti tyrimo slaptumu.

Bendrasis Teismas taip pat nepadarė teisės klaidos, kai nusprendė, jog tai, kad RQ nebuvo išklausytas iki ginčijamo sprendimo priėmimo, viršijo tai, kas būtina tikslui užtikrinti tyrimo slaptumą pasiekti, todėl nebuvo paisoma teisės būti išklausytam esmės. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas, be kita ko, patvirtino, kad tokiu atveju, kaip RQ, Komisija privalo pasiekti, kad nacionalinės valdžios institucijos pateiktų pakankamai įrodymų, galinčių pateisinti sunkų jo

² Protokolas (Nr. 7) dėl Europos Sąjungos privilegijų ir imunitetų (OL C 83, 2010, p. 266).

teisės būti išklaustam pažeidimą. Toks žingsnis iš principo nėra kišimasis į procedūrą, vykdomą atitinkamos valstybės narės, kuriai taikoma ESS 4 straipsnio 3 dalyje numatyta lojalaus bendradarbiavimo pareiga.

Dėl RQ teisės būti išklaustam pažeidimo teisinių pasekmių Teisingumo Teismas vis dėlto priminė, kad teisės į gynybą pažeidimas lemia sprendimo, priimto pasibaigus nagrinėjamai administracinei procedūrai, panaikinimą tik jeigu, nesant šio pažeidimo, šios procedūros rezultatas galėjo būti kitoks. Siekiant įvertinti RQ teisės būti išklaustam pažeidimo poveikį sprendimo atšaukti jo imunitetą nuo jurisdikcijos teisėtumui, svarbūs tik argumentai, susiję su tarnybos interesu. Todėl RQ turėjo įrodyti, kad negalima visiškai atmesti galimybės, jog Komisijos sprendimo turinys būtų buvęs kitoks, jeigu jis būtų galėjęs pateikti argumentus ir įrodymus, susijusius su tarnybos interesu. Kadangi RQ nepateikė Bendrajam Teismui jokių argumentų, susijusių su tokiu įrodinėjimu, šis teismas padarė teisės klaidą, kai nusprendė, kad RQ teisės būti išklaustam pažeidimas pateisina sprendimo atšaukti jo imunitetą nuo jurisdikcijos panaikinimą.